

MARIE VILLADS

En Almuekvinde, som var en Digternatur.

Af Holger Madsen.

Et halvt Aarhundrede før Storkøbenhavns Trafikmidler havde naaet det nuværende Højdepunkt med S-Tog i flere Retninger hvert tyvende Minut, var udflugtssøgende Københavnerne væsentlig henvist til Søndermarken som nærmeste Skov; ved Kilden eller Grotten her stod i 1890erne en Kone, der solgte Kager, Bolsjer, Lakrids og — Kildevand à 5 Øre pr. Glas.

Ukyndige besøgende tænkte nok straks, at denne landligt udseende, ikke smukke, men robuste »Morlille« kunde vel ikke mere end sit Fadervor og knapt det, men før de forlod Søndermarken, havde hun i mange Tilfælde lært dem en anden Historie. Det var med rette, at Berlingske Tidende 10. December 1939 under et Billede af Marie Villads ved Grotten opfriskede Mindet om »K i l d e k o n e n i S ø n d e r m a r k e n, som ogsaa skrev smaa Digte. Hun var Indbegrebet af gammel københavnsk Hygge«! Dette bevidnes af gamle Københavnerne; men de unge, som mulig i Kaadhed nærmede sig hende for at have hende til bedste, blev snart belært af hende selv eller af hendes trofaste Bekendte blandt Publikum. Mange forlod hende medførende et D i g t, som hun paa staaende Fod havde kradset ned paa et Stykke Bolsjepapir. Disse Papirlapper er vel nu næsten alle gaaet til Grunde, men enkelte af dem er dog af interesserede Venner af Marie Villads bleven reddet fra Forglemmelse, hvorpaa i det følgende gives nogle Prøver; de indbragte hende mangan

10 Kr.-Seddel (f. Eks. fra unge, hvis Navne hun havde indflettet i et Vers), men lige fattig blev hun — ikke paa Grund af Ødselhed, nej Kildemor var meget nøjsom — men paa Grund af Gavmildhed; hun kunde ikke holde paa Penge. Børn og fattige Folk søgte hende ofte, og hun uddelede af et godt Hjerte Dagens Fortjeneste til sidste Øre for næste Dag at begynde Kampen for Tilværelsen forfra.

Da Kilderne til Oplysning om Marie Villads i det hele er sparsomme og navnlig usikre, er det nu paa Tide at redde de Stumper, der kan tjene til Belysning af denne mærkelige Kvinde, som, skønt afgjort Almuekvinde, ja ligefrem Fattiglem, flere Gange besøgte Kongen, og endda skal have besøgt Ruslands mægtige Czar,¹⁾ naar han gæstede Fredensborg, blev støttet af Prinsesse Marie, nød en (dengang) i dobbelt Forstand kongelig »Digtergage« paa vist 50 Kr. aarlig, skrev Digte til Kongen og hans fyrstelige Gæster, rejste til Amerika, da hun var nær 70 og døde der, langt fra det yndige sjællandske Landskab, hun ellers skulde synes uadskilleligt knyttet til.

Hvad blev der saa af dette Liv, som er værd at mindes?

Intet ifølge de almindelige (Litteratur)Historiebøger, hvis Opgave det er at registrere kulturelle Foreteelser — de kender ikke Marie Villads —, men meget for den, der har Sans for de »smaa« Ting, Forhold og Personer, som tilsammen udgør Folket i dets brogede Mangfoldighed, hvortil da ogsaa hører mangan usynlig eller uset »Sten i Muren, der hegner hendes Gaard«. Det kongelige Bibliotek har den Opgave at samle alt, hvad der er trykt i Danmark, selv om det ikke er funden værdig til Omtale i Historiebøgerne. Her findes da 6 Smaa-bøger af Interesse for os:

V a a r e n, Digt af Marie Villads (1891),

F r e d e n s b o r g, Digt af Marie Villads (1896),

¹⁾ Ifølge Meddelelse fra afdøde Urmager Jørgensen, Mørkøv, til Historisk Samfund. Jørgensens Fader var Bestyrer af Sipperup Fattiggaard.

Fredensborg, af Kildekonen i Søndermarken (1900)¹⁾ og

3 Oplag af Kildekonens Sange, der maa betragtes som hendes Hovedværk, som derfor citeres her ved KS med tilføjet Sidetal (efter 3. Oplag), Digtets Overskrift og Versets Nummer. KS udkom paa Gads Forlag i første Oplag 1896, med en lille Indledning af E. C., som rimeligvis dækker over en højtstaaende Ven af Marie. Samme Aar udkom »Andet, forøgede Oplag med et Indledningsdigt af Ernst v. d. Recke«. Ellers findes de samme Digte i de 2 Oplag. Tredie Oplag 1901 er 2 Sider kortere, men bærer iøvrigt tilsvarende (Under)titel; af andet Oplags Digte er udeladt »De gamle Skikke paa Landet«; til Gengæld er indført Digtet »Havmanden« og »Min Svanesang«. Maries »samlede Værker« udgør ialt ca. 100 smaa Sider; men derudover findes en Mængde Digte spredt omkring i lokale Blade og Lejlighedsskrifter, hvoraf enkelte i det følgende skal gengives. Da Oplysningerne om Marie Villads i det hele er saa faa, anføres alt her med hendes vaklende Ortografi og Tegnsætning, for at selv de mindste Træk, der kendes, ikke skal forholdes Læserne, til Belysning af hendes Væsen og Udvikling.

Ane Marie Pedersdatter blev født 10. September 1832 som Datter af Husmand Peder Jensen og Hustru, Karen Olsdatter, Eskebjerghuset, ved Nyrup-Brændholt-vejen i Ugerløse Sogn. Der er ingen Kilde ved Huset, men et lille Vandløb gennem Haven svarer til KS, Min Sang:

1. Min Fader ejed fem Tønder Land.
Der sad jeg ved Kilden i Gruset
og skrev om Skove og Folk og Land
ved Gavlen af Eskeberghuset.

Marie var af Skikkelse sværlemmet, men ellers ikke skabt for det sædvanlige Landboliv og -arbejde paa Grund af hendes særegne aandelige Struktur, præget som hun

1) Forlag og Udgivelsesaar er ikke angivet, men alle 3 er trykt hos Rud. Bøhm, Rømersgade 23.

var af livlig Fantasi og Dagdrømme, mulig en Arv fra Farmoderen, en Skovfogeddatter fra Fledskov.¹⁾

3. Naar Luna kasted sit Sølvsmil
paa Nattens Himmel, den stille,
da sad jeg under en Taarepil
og saae i den rislende Kilde;
jeg drømte om Trolde og Gaardnisser smaa
og Elverpigernes Skare,
til Mosekonen jeg gerne gad gaa,
for mig maatte Verden fare.

men det kan en Husmandstøs ikke ... (KS 35, Mit Livs Historie):

- 7b. Jeg skulde ud at vogte,
vi havde et Par Køer,
da saa jeg atter Landet
med de straalende Øer.

9. Da saa jeg Turnering og Klang af Ridderspil, jeg glemte, at i Verden var Bindehoser til. jeg kasted' min i Engen, hvor den »Hjelmede« laa, mens stille jeg paa Ridderen i Ringdansen saa.	12. Hun raabte højt i Vrede, og Kæppen hun svang, nu svandt mine Kæmper med Trompeternes Klang. Og det, der blev tilbage, var den hjelmede Ko; hun tyggede paa Hosen, og tog den med Ro.
11. Jeg saa, hvor fint han bøjed sig paa skumdækte Hest, mig trylled Fantasiens, ved dens Bord var jeg Gæst. Dog pludselig jeg hørte et hvinende Skrig, det var min kære Moder, saa bleg som et Lig.	13. Ja, nu blev der truet og jamret og grædt, men Enden paa det hele var, at Hosen var ædt. Nu svandt mine Helte med Brynjer, Sværd og Skjold, og mange Tider saa jeg hverken Kæmpe eller Troid.

Maries Liv var en stadig Kamp med eller mod de ydre Forhold (Omgivelserne), som i højeste Grad manede til

1) Meddelt mig af Veterinærhistorikeren Dyrslæge Boers, Sorø, tidligere Ugerløse, hvis Tipoldemoder var Søster til Maries Bedstemoder.

brødgivende Virke, mens de indre Stemmer, Følelser eller Tanker, ligesaa afgjort førte hende ad brødløse Veje, som normalt er forbeholdt Folk med »højere Uddannelse« end den, Marie kunde erhverve i Merløse Herred. Det skete, at hun i Skolen skulde fremsige et Vers, og at Degnen saa udbrod:

Hvad gaar der af Tøsen, hun kan jo mere, end der staar i Bogen! det skulde Præsten høre. Han morede sig derover og gav hende en Mark til Tak, men (KS 16)

5. Hjemme man fik det omsider hørt,
det kunde ej blive fortiet,
at Elverpigerne havde mig ført
til Dansen og Trolderiet.
Jeg græd og bad, men det hjalp ej stort,
for Overtroen var større:
De gamle sa'e: »Det har Trolden gjort«
Og holdt mig bag lukkede Døre.
6. Det skete, at Naboens Gris blev syg,
og Taarerne for den runde,
En klog Mand hentes fra fjerne By,
at hjælpe for det han kunde.
Og saa blev jeg og det syge Svin
sat under Kur og Pleje,
saa delte vi fælles Medicin:
Vi var jo i Troldens Eje.
7. Saa fik vi en Drik af en kraftig Urt,
og staalet der blev over Døre;
saa blev vi begge tilbørlig smurt, —
ej andet der var at gøre!
Grisen rejste sig med et Rup,
ved Kuren fandt den stor Lise,
og mig blev der lovet mangfoldige Skrub,
hvis mere jeg laved' en Vise.
8. Men Tiden svandt — det blev Høst og Vaar,
mens Digterflammen den lued;
paa Rokken sad de forhadte Blaar,
min Moder med Riset trued;

med Bindehosen var det helt galt,
den laa paa Bænken hos Katten;
det blev med en Lussing fuldtud betalt, —
saa skrev jeg Digte om Natten!

9. Det svulmede som et Kildevæld
igennem de spændte Aarer —
Hvor kom det vel fra? Jeg ved det ej selv,
det kom jo med Smil og Taarer,
det strømmed' jo gennem mit hele Liv
i høje og jublende Toner,
blandt Træer og Urter, Græs og Løv
og Bøgenes bladrigge Kroner.
12. Men Du, som læser mit fattige Quad,
om Du er stor eller ringe,
o, kunde som jeg Du være glad
og aldrig med Lykken tinge!
Thi denne hun flyver paa Døgnets Flugt
og gækker i Verden saa mange. —
Nej — elsk Naturen — her er saa smukt —
og syng i Tiderne trange!

Marie taler her afgjort med Autoritet; thi det var efter Tidens og Egnens Forhold en Skam, hun havde bragt over det lille Husmandshjem, at hun var kommet til at optræde overfor Præsten og dermed kunde risikere at »komme i Avisen« — en frygtelig Trusel, skønt hun var i Besiddelse af nogen Selvbevidsthed, omend ikke ligefrem Ærgerrighed; men nu gik hun her i Midtsjælland, langt forud for, eller uden for sin Tid og Stand med de (set fra Omgivelsernes Side) mest haabløse Drømmerier. KS 37, Mit Livs Historie:

16. Men skjønnere Syn var i Aftenen tyst: Da saa jeg skjon Havmand med skjælbedækket Bryst; han sad forover bøjet i milde Sommernat med Glædens Smil i Øjet og Uglen paa sin Hat.	18. Saa henrandt de Dage, de talte sig til Aar, jeg som en voxen Ungmø nu smilende staar, Jeg som den grimme Ælling havde Verden probert — jeg havde ingen Skjønhed. Og det var saa forkert.

20. Saa gav jeg da mit Hjerte til en vakker Ungersvend, men følte nu med Smerte, at der var Fler om den. Thi alle Byens Piger de sa', han var saa smuk — det mangled' jeg desværre, det følte jeg med Suk.	27. Syv Aar jeg ham fulgte i Tanken saa tro, endskønt jeg altid vidste, at om ham var vi to. Til sidst dog i Vrede med den falske jeg brød, men ak, det var en Smerte, som nær voldte min Død.

Dette er vistnok »kun« Digt¹⁾; Marie blev i alt Fald gift ca. 1862 med Skrædder Anders Villadsen. KS 42, Mit Livs Historie:

33. Saa tjente jeg for Brød, fik ej Gaard eller Sted, min Mand blev en Skrædder og til sidst kom jeg med. Mit Hjem blev en Hytte, men jeg havde det jo smaat, dog sang jeg for alle, og jeg kransede mit Slot	34. med Roser og Buxbom, Reseda, Krusemynt, Naturen stod mig bi og gav Haven sin Pynt. Der sad jeg i Hytten, jeg strikkede og spandt, og mange gamle Minder fra Sjælens Dyb oprandt.

Manden var drikfældig, saa det gik tilbage med Skræderiet; han maatte ud at slaa Sten. Marie hjalp ham troligt. Selv i de kolde Vinterdage slog hun Sten med og blev vred, fordi Øllet frøs inden Maaltidet. Men iøvrigt var Marie hverken huslig eller økonomisk i sædvanlig Betydning. Hun fik i Tidens Løb mange Penge ind, men brugte dem ogsaa — t i l a n d r e, der var altid nogen, som hun syntes trængte mere, Børnene kunde vist ogsaa bruge, hvad hun fik ind. De boede i et Hus ved Højholt Bakke paa Søndersted Mark, og de fik en Datter og 3 Sønner, men Ægteskabet var ikke lykkeligt. En Dag, mens Marie var borte, hængte Anders Villadsen sig i et Halmbaad. Datteren, som tjente i Brorfelde, skulde netop besøge Morbroderen i Eskebjerghus, hvor hun fik Meddelelse om Faderens Død²⁾.

1) Broderdatteren og Dyrslæge Boers kender ikke noget til en brudt Forlovelse, som dette Digt ellers kunde tyde paa.

2) Mundtlig Meddelelse fra Maries Broderdatter, Karoline Jensen, der stadig bor i det gamle Eskebjerghus, som bestaar af 3 meget smaa, sammenbyggede Længer med en lille Udbygning paa »Stuehuset«.

Marie tabte dog ikke Modet, men bevarede sit gode Humør og Digteriver. Naar Anders efter Dagens Slid havde ligget og ømmet sig i de værkende Lemmer, »var jeg jo bare glad ved det. For saa havde jeg Lov til at lade Tankerne komme og gaa, ganske som de vilde. Og saa kom Synerne. Hele Stuen var fuld af dem«, nemlig Elverpiger, Alfer, Nisser, Riddere og de blaa Vande. Ja, saadan tænkte hun under sit Ægteskab, og nu da Manden var borte, kunde hun rigtigt hengive sig i Drømmerierne. Det ulykkelige Ægteskab har dog nok efterladt sig nogle Spor i hendes Digtning, f. Eks. KS 69—70, En Drøm:

1. Det var saa tung en Aftenstund,
jeg sad i Dødens stille Lund,
dernede i den kolde Seng
var lagt mit Hjertes lille Dreng.

Dette er blevet opfattet¹⁾ som Udtryk for, at Marie skulde have mistet en Dreng i ung Alder. Hendes nærmeste kender dog intet hertil. Men Digtet viser en væsentlig Side af hendes Livsvisdom: *Forsynstroen*. Det er typisk, at Marie (i Vers 4 b) ser de døde Børn

... uden Savn og Sorg
hist ved en fremmed Kongeborg.

6. Der Engle fløj med Vinger paa,
til Himlen bragtes hjem de smaa,
de hvilte uden Sorg og Savn
saa smilende i Englefavn.
11. De vilde gerne flyve med,
men ej de komme kan afsted,
og derfor nu din lille Dreng
Staar bunden ved sin Blomsterseng.«
14. Keruben sagde: »Stands din Graad,
Husk, Vingen bliver klam og vaad;
og sig til Jordens Mødre der,
De græde ej for Barnet her!«

1) Urmager Jørgensens Brev til Historisk Samfund.

16. Du Moder, som nu græder her,
bind ej med Graad din Ynglings Fjer;
men sender Døden ham sit Bud,
o, giv den Lille glad til Gud.

Forsynstroen og det ulykkelige Ægteskab lyser ogsaa ud af et Lejlighedsdigt:

7. Sorgens Engel vandrer overalt.
Kunde vi vort Kors i Verden bære
og som Brødre, Søstre følges ad;
kunde vi i Skæbnen rolig være,
da blev Sind og Hjerter mere glad.
Jeg er kun en fattig, ringe Kvinde,
staar for Eder som en visse Tjørn,
tumlet blev jeg tit af Smertens Vinde,
grædt for Brød jeg har til mine Børn.
8. Hvad der saa i Nøden trøste kunde,
da naar Smerten ramte med sin Pil —
Børnene var alle friske, sunde,
da min Taare smelted hen i Smil.
Mange fødtes halte, blinde, krumme,
mangen Stakkel man i Vuggen saa,
som blev siden Svæklinge saa dumme
og Forstanden stedse savne maa.
9. Disse Tanker mildnede min Smerte,
sunde Børn med vid og god Forstand.
Jeg tog fat paa ny, og Nøden lærte:
Ej fortabte her vi blive kan.
Fattigdom er ingen Skam at bære,
ærlig Stodder har dog Sjælefred,
Slyngler, som af Guldets her sig blære,
stifte kan i Verden tidt Fortræd.
12. Taaren sitre ofte kan i Øjet,
Hjertet ofte føle kan et Savn;
mine Børn som Fugle bort er fløjet,
aldrig kan jeg trykke dem i Favn.
Ak, de rejste alle mod det fjerne,
Skæbnen tog, hvad Herren rigt mig gav,
snart skal Himlens lyse, milde Stjerne
skinne over Kildemoers Grav.

Efter næstsidste Ord kan Digtet dateres til Søndermarkstiden i 90'erne. Børnene kom efterhaanden til København, og Marie levede for en Del af at gaa omkring paa Gaardene, hvor hun sædvanlig var velkommen; hun var altid i godt Humør, sang og digtede for et godt Ord — men Sladder bragte hun ikke omkring. Saa vankede der Middagsmad, et Stykke Flæsk, en Ost, en Krukke Smør el. lign. Hun blev vel nærmest anset for lidt smaatosset:

Herhjemme siger mange, at jeg ligner et Drog,
og atter andre siger: Hvor er den Kælling dog klog¹.

Hun var jo afgjort »lidt ved Siden af« det almindelige Landsbysamfund. Til at stemple Marie som original maatte det ogsaa bidrage, at hun kom meget hos Konsejlspræsident Estrup, baade paa Kongsdal og i København — og at hun flere Gange bøgte Kongen, hvilket vi har en Beskrivelse af i KS 80—83: Min Audiens hos Kongen:

- 2b. Hatten var falmet og Trøjen itu,
og Skjørtet var stoppet, saa det var en Gru.
3. Hos Skovfogdens Kone der laante jeg Shawl,
men Manden han sagde: »Er Kjærlingen gal?
at hun gaar til Kongen, kan aldrig gaa an.
Det gik hende daarligt, var jeg hendes Mand.«
4. Af Halte-Sophie jeg fik et Par Sko,
og Smeden mig laante en Mark eller to;
fler Penge til Rejsen var ikke at faa,
men Benene var gode, dem stoled' jeg paa.
6. Ved Skovbrynet sad jeg blandt vilde Hybentjærn,
der delte jeg min Davre med Skovskadens Børn.
Og fra den lune Rede de fire muntre smaa
nu skræppede med Glæde og bad om lidt at faa.
7. Jeg vandred' Dage, Nætter de to Gange to,
En Morgen saa aarle jeg stod paa Vesterbro ...

---

1) Skomager Larsens Hustru, Ugerløse, har fortalt mig det.

11. Endelig kom jeg til Kongens Palads:
Hvor Snese af Herrer hver søger sin Plads:
Der var Generaler, Præst og Lakaj —
Den eneste Kvinde i Flokken var jeg.
14. Saa aabnedes Døren, jeg skulde derind
at tale med Kongen; — men bange i Sind
jeg stod nu og dirred' i dette Minut:
Hvad skulde jeg sige? — jeg var rent kaput! —
15. Men Kongen han smiled' og vinked' mig frem;
han spurgte, hvordan det mig gik i mit Hjem;
han takked' for Digtet og føjede til:
»Hvis Tiderne trykke, vi hjælpe Dem vil«.
17. Gud signe Kong Christian i Aaret det ny,
og skjænke ham Naade i Kvæld og i Gry!
Hengiven sin Konge er Mari Villads, —
hvad Bonden end siger, er Højre jeg kras!

NB. Villads udtales paa Tølløse-Eggen altid med Tryk paa sidste Stavelse.

I Politik var Marie altsaa ogsaa »ved Siden af« sin Stand. Trods dette maatte hun friste den tunge Skæbne at tage Ophold paa Sipperup Fattiggaard. Til Bestyrer Jørgensens to Sønner skrev hun et (utrykt) Paaskedigt:

Velkommen her I unge to
i Hjemmets stille Hygge.
Som Børn I ud i Verden drog
at søge hver sin Lykke.

Og nu i Dag som venlig Gæst
vi mødes her i Hjemmet.
Velkommen da til Paaskefest,
I er jo ingen fremmet.

Imidlertid var Børnene kommet godt i Vej i København, og de ønskede Moderen derind; maaske har ogsaa Estrup eller andre højerestaaende hjulpet til — det var jo tydeligt, at Marie ikke passede rigtigt i Landsbysamfundet; i alt Fald kom hun til København 1889 og ernærede sig som Rengøringskone, om Sommeren tillige som Lugekone i Landbohøjskolens Have, blev saa Fejekone i Frederiksberg Have og betegnede sig allerede 1892 som Havekone i Søndermarken — snart efter: Kildekone. Her

var Marie rigtig i sit Es; utvivlsomt havde hun her sine lykkeligste Aar; hun solgte Godter og — Kildevand, men denne hendes »officielle« Bestilling ænsede hun næppe stort mod dette, at hun nu var fri for det forhadte Vogterarbejde, Bindehoser og Rokkens Blaar og af fuldt Hjerte kunde dyrke Poesien under Publikums stigende Velvilje (af Flinchs Almanak 1893):

3. Flyv da paa lette Vinger, du lille Sanger prud, saa vide om du bringer din Røst i Verden ud. Lær Mennesket at tie i Vinterstormens Stund, paa Foraarsbud at bie som Fuglene i Lund.	4. I Rosenbusken bygger i Ly af vilde Tjørn Alt under Lindens Skygger Skovskadens muntre Børn, og hist i Lindegangen tæt ved et norsk Parti gaar Nattergalesangen fra Busken let og fri.

Under Digtet staar: Marie Villadsen, Havekone i Søndermarken.

En Tid boede Marie i et Baghus i Allégade, vistnok Nr. 22. Af og til samledes nogle unge Mennesker, særligt studerende, i hendes Stue, skillerede sammen til Kaffe og Kage, mens Marie fortalte om sin Barndom, Bøndernes Liv i gamle Dage, Dyrelivet, Sagn og Eventyr¹). Desværre var der vist ingen, som dengang tænkte paa at skrive alt det op. Nu maa vi nøjes med nogle (mindre velbevarede?) Stumper: Holbæk Amts Avis bragte 30. November 1864 under »Bekjendtgjørelse« et Digt af Marie Villadsen:

Til Fru Boeck paa hendes Datters Fødselsdag ... sluttende:

Gid Søn og Datter ligne den Lillie skjon i Vaar,
gid Herren vil velsigne nu Holbæks Sygegaard.

I Anledning af en Krig paa Balkan bragte samme Blad 28. April 1897 et Digt om K r e t a²) af »Den kendte Kildekone Marie Villads«. Det begyndte:

¹) I et langt og meget indholdsrigt Brev fra Dyrslæge Boers til mig.

²) Klip i Holbæk Museum.

Lille Fugl, paa lette Vinge
 over Bølge gik din Vej.
 Kan du nyt fra Kreta bringe
 om den vilde Vaabenleg?

Fru Skomager Larsen, Ugerløse, er født i Sverige i 1863, men kom hertil som 16-aarig og tjente bl. a. 3 Aar paa en Gaard i Kvanløse, hvor Marie Villads dengang færdedes. — Senere mødtes de i Søndermarken, hvor Marie straks skrev et Digt i Anledning af hendes Forlovelse:

O kære Venner i Hjemmets Rige,
 Glem ikke hende, den unge Pige,
 Som vandrer ene paa Danmarks Kyst,
 Og mindes ofte sin Barndoms Lyst.

Marie gav ved samme Lejlighed Fru Larsen 2 Kr. med til hver af to Svigerinder — en kongelig Gave fra en Havekone.

Iøvrigt har Marie digtet om »Stodderen og jeg«, Ane, der tog Kromanden, om Frederik Andersen og hans forlovede, med Omkvædet:

Hvis det skulde ske, du blev ung Madam ... og om meget andet.

Børnene var nu efterhaanden rejst til Amerika, og til Datteren sendte Marie et Rimbrev paa Melodien Dannevang ved grønne Bred. Wisbech's Almanak 1891 bringer Digtet underskrevet: Marie Villadsen, Folkvarsvej 19.

Lad din Længsel fare bort,
 syng i Tider tunge,
 Sorgen være da saa kort,
 Smerten bort du sjunge.
 Lær af mig at være glad,
 husk hvad jeg har døjet,
 Haabets Træ bær' lyse Blad,
 vær du blodt fornøjet.

Lær at Bede, Haabe, Tro,
 selv om Taarer rinde,
 vær blot ædel, from og god,
 bliv en venlig Quinde.
 Skjæbnens Hjul gaar op og ned
 her i Støvets Egne,
 beed, mit Barn, om Himlens Fred,
 den vil aldrig blegne.

Omkring 1900 fik Børnene Moderen overtalt til at rejse til Amerika; hun skulde skiftevis være hos dem alle.

Marie kunde dog ikke finde sig tilrette i det fremmede, Vinteren var for kold, og hun længtes forfærdeligt efter Danmark, følte sig rodløs, blev ogsaa plaget af Gigt og laa til Sengs de sidste tre Aar. Hun døde formentlig omkring 1908. I et af de sidste Breve til Ingeborg Maria Sick¹⁾ viste hun stadig sit lyse Sind:

Jeg sang saa glade Sange hernede under Sky —
og efter Smerter mange da synger jeg paa ny.

Frk. Sick har ogsaa¹⁾ fortalt et Træk om, hvor barnlig tillidsfuld og gudhengiven Marie var: Mens hun var Lugekone, sad hun engang og frøs uden Udsigt til Brænde den Vinter, fordi hun som sædvanlig havde uddelt sine forholdsvis rundelige Indtægter. En fremmed bankede da paa Døren og præsenterede sig som hjemvendt Amerikaner, der nu vilde give hende lidt af sin Overflod, fordi hun engang ved Søndersted havde hjulpet ham med en Krone, mens han var en fattig Hyrdedreng.

At meget af Marie Villads' Digtning er præget af Rimnød og rytmisk Ubehjælpssomhed er i denne Forbindelse uvæsentligt, men maatte naturligvis bevirke, at hun ikke kom med blandt de bogførte Forfattere, men vi bør minde Ernst v. d. Reckes Forord til KS:

7. Og naar der blev hvisket til mig:
»Er dette noget, der duer?«
Saa kom det Svar mig paa Læben:
Det er en Digternatur!

9. Jeg troer paa en anden Verden,
hvor meget stort bliver smaat,
men ogsaa smaat bliver større,
naar kun det var inderst godt.

14. Kan hænde, jeg kommer til Dem saa
i Tvivl, om min egen duer,
og føler en Trøst, hvis De siger:
»De er en Digternatur!«

1) Diakonissestiftelsens Almanak 1912 (upagineret).

Et Liv eller Virke som det her kortelig skildrede bør ikke udelukkende eller væsentlig bedømmes efter det faktisk opnaaede («en produktiv Forfatter»); det maa her i høj Grad tages i Betragtning, hvilke Vanskeligheder, der har været at overvinde, under hvilke Vilkaar denne Gerning er øvet. Marie Villads manglede de fleste Forudsætninger for at producere Litteratur — men hun var en *Naturbegavelse*, som Recke skriver, der under andre Forhold, efter nogen Uddannelse, kunde have drevet det vidt.

Og derfor samler vi hvert Navn, som steg af Folkets Jord,
i dem vor Fortid leved, af dem vor Fremtid gror.

L. C. Nielsen.

Kilder og Noter.

Erichsen og Krarup: Dansk historisk Bibliografi (1917) III registrerer kun et Værk (under Nr. 15121) vedrørende Marie Villads, nemlig Diakonissestiftelsens Almanak 1912, hvor I. M. Sick fortæller om sit Møde med Marie og deres Bekendtskab til det sidste. Dermed er Maries Bibliografi officielt udtømt. Foranstaaende giver da ogsaa Indtryk af, hvor spredt de øvrige Oplysninger forekommer.

»Fyrtaarnet« bragte 16. Januar 1914 en illustreret Artikel af D. F. om »Den gamle Kildekone og hendes tre Venner« (Glæden, Tilfredshed, Taalmod).

Holbæk Amts Venstreblad havde 4. Marts 1925 et lille Stykke om M. V. af Kristine Laursen, Undløse («Digterkonen i Søndersted»).

Frk. Karoline Andrea Berthelsen, Gammel Kloster, har i 1936 givet Dansk Folkemindesamling enkelte Oplysninger om M. V., som jeg har haft Adgang til.

»Dagens Nyheder« 31. Marts 1936 oplyser, at Københavns By-museum har modtaget som Gave fra Frk. Edle Hansen en Del Min-der om Marie, bl. a. et Maleri af M.V.

Sorø Amtstidende havde 30. September og 1. Oktober 1937 nogle Smaa-indsættelser om Marie, specielt om Nederskovvisen, som man paa Tølløseegnen tillægger M. V. Indsenderen mente, at det er en gammel Skillingsvise fra Lolland. (Frederiksborg Højskoles Aarsskrift 1924 og Den Danske Pioner (Amerika) 26. Januar 1939 har ogsaa omtalt Nederskovvisen.)